

Rond De Schutsboom

Jaargang 20

Nummer 1

2000

STICHTING HEEMKUNDIGE KRING " DE VYER HEERTGANGHEN "

Doelstelling volgens de statuten:

De stichting heeft ten doel de bevordering der studie van de heemkunde in de ruimste zin, in het bijzonder door:

- a. de bevordering der studie van de heemkunde in de lokale en regionale aspecten van archeologie, geologie, toponymie, flora, fauna, architectuur, historie, folklore, sociale geografie en taalgebruik;
- b. het aanwenden of doen aanwenden van de door deze studie verworven kennis ten bate van het lokale en regionale leefmilieu door het verrichten van relevante activiteiten;
- c. het in stand houden van een streekmuseum, heem- erf "De Schutsboom".

Lidmaatschap en abonnementen:

Leden van de Heemkundige Kring ontvangen het periodiek " Rond de Schutsboom " gratis, alsmede het Jaarboek.

Lidmaatschap Heemkundige Kring f 30,-- per jaar.

Gezinsleden f 6,50 per jaar.

Leden buiten Goirle f 37,50

Bankrekening: RaBo-Goirle, nr.: 11.68.97.597

Toegang tot de lezingen voor leden gratis.

Openstelling:

Heemerf en museum " De Schutsboom ":

van april t/m oktober elke zondag;

van november t/m maart, elke 1e zondag van de maand.

Openings tijd van 15.00 tot 17.00 uur.

Voor groepen: op aanvraag bij dhr. Sas tel 013 - 534.47.36

Het Archief: elke zaterdag van 10.00 tot 12.00 uur.

Adressen:

Heemerf de Schutsboom: Nieuwe Rielseweg 41-43,
5051 PD Goirle. Tel. 013 - 534.89.72

Secretariaat: Nieuwe Rielseweg 41-43, 5051 PD Goirle,
Tel. 013 - 534.17.47

Redactie: Nieuwe Rielseweg 41-43 5051 PD Goirle.

**HET VERSCHIJNEN VAN DIT PERIODIEK WERD MEDE
MOGELIJK DOOR DE FINANCIËLE BIJDRAGE VAN:**

Assurantiën Burgers & van Esch, voor verzekeringen,
hypotheken, financieringen, woningbemiddeling,
Tilburgseweg 1 5051 AA Goirle tel. 534.21.29

Bakkerij A. van den Hout,
Tilburgseweg 98, 5051 AJ Goirle tel. 534.17.68

van Berkel B.V. loodgieterswerken en foliedaksystemen,
Edisonlaan 19, 5051 DS Goirle tel. 534.24.45

Garage Jac. de Brouwer,
Hoge Wal 1, 5051 PX Goirle tel. 543.09.35

Stichting "Goirles Belang",
De Hovel 43 - 44 5051 NR Goirle tel. 534.34.86

Dhr. C. Hermans,
v. Haestrechtstraat 16, 5051 VD Goirle

Juwelier & Edelsmid Paul Hoogendoorn,
Tilburgseweg 41, 5051 AA Goirle tel. 534.54.73

Rond De schutsboom

Periodiek van de:

STICHTING HEEMKUNDIGE KRING
"DE VYER HEERTGANGHEN"
GOIRLE

Secretariaat: Nieuwe Rielseweg 41-43
5051 PD Goirle
Tel: 013 - 5 34 89 72

Jaargang 20, nr. 1

juli 2000

De Reis van Frater Silverius naar het wondermooie land van Sumatra (deel2).	2
Toponiemen	10
Oproep: Wie houdt ons Heem schoon	15
Goirlenaren in den vreemde	17
Dorus Couwenberg, een markant Goirlenaar	23

DE REIS VAN FRATER SILVERIUS NAAR HET WONDERMOOIE LAND VAN SUMATRA

Deel 2

Door Norbert de Vries

"Wij zijn op de boot en blijven aan boord tot Port Said. Ik heb mijn
voeten voor de laatste keer voor 10 jaren op Europese bodem gedrukt."

	N.V. STOOMVAART MAATSCHAPPIJ „NEDERLAND“ AMSTERDAM	1938
PASSAGEBILJET tweedeklasse.		
Ontvangen van de Vereeniging van Frater Silverius		
van Tilburg te Tilburg		
de somma van f	495.---	wegens passage voor
den Eerw. Frater Silverius		--- kinderen 7/12 jr.
		--- kinderen 0,3 jr.
van GENUA	naar BELAWAN-DELI	
per M.S. „CHR. HUYGENS“	Hut 11	Bed C
Vertrek van Genua	do 1 Juli	1938
Rotterdam	den 9 Juni	1938
N.V. STOOMVAART MAATSCHAPPIJ „NEDERLAND“ Agentschap Rotterdam		
10% Missie-reductie		
<i>M. de Vries</i>		

OVERTOCHTSVOORWAARDEN

[Geldend van 1 Februari 1927 af, tenzij andere voorwaarden zullen zijn openbaar gemaakt.]

1. Dit passagebiljet is strikt persoonlijk en wordt slechts afgegeven onder de voorwaarden en bepalingen hieronder vermeld, alsmede die in het handboek der Maatschappij voorkomende.
2. Het recht op passage bestaat eerst door overhandiging van het passagebiljet en tegen betaling van de volle passage, geldend op den dag van afvaart. De passagier, die een passagebiljet aanneemt, erkent daarmede de overtochtsvoorwaarden te aanvaarden. Indien passagiers vóór den aanvang der reis de passage opzeggen, heeft de Maatschappij het recht de betaalde passagegelden als schadevergoeding te behouden.
3. Passagiers zijn verplicht zich te onderwerpen aan alle maatregelen, die genomen worden ter voorkoming van verbreiding van ziekte aan boord. Indien, tenzij vóór of tijdens de reis, de geneeskundige adviseur der Maatschappij te Amsterdam, dan wel een door de Maatschappij aan te wijzen geneesheer in Nederlandsch-Indië of in een der tusschenhavens, dan wel de scheeparts verklaart, dat de lichamelijke of geestelijke toestand van een passagier vervoer ongewenscht maakt, de algemeene gezondheid of veiligheid in gevaar kan brengen of overlast aan anderen kan veroorzaken, zal de Maatschappij de bevoegdheid hebben de inscheping te weigeren of den passagier te ontschepen. De passagier zal in die gevallen geen recht hebben op schadevergoeding of op restitutie van eenig deel der passagegelden.
4. Tegen de beslissing van de Maatschappij kan op geen enkel wijze worden opgekomen. Alle kosten in de havens, waar de passagier wordt achtergelaten of ontscheept, zijn te zijnen laste.
5. Bij overlijden van een passagier is de Maatschappij niet verplicht tot restitutie van passagegelden.
6. Indien een passagier niet tijdig aan boord is, heeft hij geen recht op terugbetaling van eenig deel der passagegelden, doch kan hem later vergoed worden met

Zie ommezijde

De fraters staan op het dek en kijken naar Genua en het gewoel op de kade. De fraters van Utrecht en de broeder uit Oudenbosch voegen zich bij hen. Die broeder heeft een jongen onder zijn hoede die bij de broeders op school heeft gezeten en nu weer terugkeert naar zijn ouders in Batavia. Ook de Tilburgse fraters nemen een jongen mee naar Medan: Jan Eldering. Hij heeft bij de fraters in Medemblik op school gezeten; zijn ouders hebben een rubberplantage op Sumatra. "'t Was een heel aardige jongen (14 jaar) waar we weinig of geen last mee hebben gehad. Er waren ontzettend veel kinderen aan boord. Tweede klas reisden zo'n 300 passagiers met 90 kinderen. Dus Jan kon zijn makkers wel vinden. Hij was voortdurend op het sportdek aan 't pingpongen, dektennis, gymnastiek aan 't doen of aan 't boksen. Ja, dat deed hij al heel aardig met die grote handschoenen aan."

De bemanning van de boot is vanaf het passeren van Gibraltar in het wit gekleed; de fraters leggen 's avonds hun witte toog met singel, witte, korte broek en witte kousen klaar: de zwarte kleren zullen ze voorlopig niet meer nodig hebben.

In de volgende bladzijden wordt het leven aan boord beschreven als een verblijf in een luxe hotel: de schoenen die je 's ochtends gepoetst voor je deur vindt, het ontbijt (je kunt je eigen ontbijt samenstellen aan de hand van een uitgebreide menukaart met 43 nummers), het bijeen zitten op het dek: "we roken een goei sigaar, praten wat en kijken naar het mooie blauwe water. (..) De reling gaat op en neer, boven en onder de horizon." Om elf uur komt een djongos (bediende) met glaasjes ajer djerook (koude citroen met een rietje) rond. Om half twaalf gaat de gong voor de lunch van de kinderen, en om kwart over twaalf voor de lunch van de volwassenen, ook weer met diverse keuzes bij voor-, hoofd- en nage-recht. Silverius kiest voor soep 1 ('satoe' in het Maleis), een groenten-soep naar het bleek.

"Ik moet zeggen hij was buitengewoon goed. Dat nummer 1 had wel elke dag een andere gekke naam, maar het was elke dag toch hetzelfde. Misschien de eene dag meer boontjes als de andere, maar overigens

geen verschil. Ik heb ook wel eens 'tiga' (drie) gepakt. Dat was koude bouillon. Nee, ik hou toch van warm. Nummer 'doea' (twee) was dikwijls aspergesoep, nou goei spul hoor. Als je de soep op hebt leg je de lepel maar neer en vanzelf gaat het bord weg. Nu weer zoeken!"

Het is voor de Goirlese frater een ongekende luxe. Voor elke gang een schoon bord en nieuw bestek. Hij krijgt tot zijn verbazing bij vis een bijzonder bestek. Ook 'links eten' is kennelijk bijzonder:

"Ik eet links (deftig) zonder te morsen. Probeer het ook maar eens. De eerste keer valt het nie mee, hoor. Dus eten met je linkse hand en dan met het mes telkens wat aardappels en vis op je vork doen. Ik leg mijn vork neer en mijn mes. 't Gaat weer weg. Bord en al (al 2 borden vuil). Weer 't menu. Nr. 7 dagschotel: rolpens met appelmoes. Ja hoor!" IJs na, en fruit. Dan komt de hofmeester en hangt een plaat op met de tekst: Roken toegestaan.

Na de lunch gaan de fraters naar de rooksalon voor de krant (Oceaanpost) en een kopje koffie. Daarna naar de hut voor een korte siësta.

Zo verglijden de dagen: eten, kletsen, roken, lezen, rusten. De fraters onthouden zich van het vertier 's avonds, de muziek en het dansen in de rooksalon. "Wij zochten onze ligstoel weer op, en kropen bij elkaar. Achter op het dek maakten wij met negen man een kringetje en het ging er direct al gezellig aan toe. De dames en heren die wilden dansen liepen het dek wel eens op en neer in hun zeer lichte costuums en verdwenen weer in de salon om bij de 'jaz' hun hartje op te helen. Ik zag er dingen die ik nog nooit gezien had, zilveren schoentjes en dergelijke dingen. De djongos kwam rond met thee en zo met een sigaar en 'n lekker bakje thee brachten wij de avond gezellig door. Om een uur of elf gingen we naar onze hut, dronken eerst nog een glaasje. De fan (ventilator) werd aangezet, en al spoedig wiegde de boot ons in slaap."

In het wit. De zwarte toog kan in de kast.

De eerste zondag aan boord. Geen pastoor, dus geen Mis. "Daarom hebben we voor ons zelf wat gebed op het dek." Er is wel een groep (een nieuwe kolonel, mijnheer Beekman, met vrouw en dochter, en nog een stuk of tien juffrouwen) van het Leger des Heils aan boord, die een 'Protestantse godsdienstoefening' houdt.

Overdag is er niet veel te doen. Een eiland aan den einder, een vuurspuwende berg (Stromboli, Etna), een groot schip dat passeert, maar meestal is er alleen de lucht en het water te zien.

Die zondag is er 's avonds een film: "Lachende door het leven", met Maurice Chevalier.

"Na de film weer het gezellige zitje tot laat in de avond. Weer kwam de thee, en om 10 uur zoals trouwens elke avond de lekkere 'sandwiches'. Dat zijn twee spiekes brood (mik) met ham of kaas ertussen."

Naast de tekening daarvan staat: sandwich, spreek uit sentwitsj een lekker 'sandwichke' mee ham!! lekker man. Denk er aan: de korstjes moeten er af!

Het wordt warmer en warmer. "Op het bed ligt geen deken meer. We liggen gewoon in pyama op het bed onder de ventilator. In Padang gebruiken we ook geen deken, want daar is het nog warmer."

Op dinsdag 5 juli vaart het schip Port Said binnen. Het is nog te vroeg om aan wal te gaan en de fraters bekijken hoe wordt geladen en gelost.

"Er komen schepen met groenten en kisten en weet ik wat allemaal. 't Gaat allemaal naar binnen met de grote kranen van de Huygens. Als zo'n vrachtje naar boven komt, staan die lui te roepen en te schreeuwen en met veel gebaren gaat de zaak de diepte in. Toen we zo stonden te kijken waren alle lampen in Port Said en op de boten en bootjes nog aan. In het water spiegelden de rode en groene lampjes van de motorboten die de haven rondvoeren. Roeiers schoven er tussen door. Het riep allemaal tegen elkaar en klonk hol in de grote haven bij de rustige stad. In het oosten werd het lichter. Aan de horizon kwam een purperpaarse band die hoger uitliep in een streep oranje en dan weer overging in de donkere nachtsluier. De zon kwam langzaam op. Op het dek kwamen de eerste kooplui. Een koopman in een grijze kaftan met een jas erover, spreidde op een tafeltje zijn waren uit. Mapjes met kaarten, losse kaarten en vreemde postzegels. (..) Ik heb er een mapje foto's gekocht van Cairo, dat je al ontvangen hebt."

Er komen ook sigarettenverkopers en handelaren in zilverwerk, tapijten, tafelkleedjes, tassen, enz. aan boord. "Daar stond een man met van die Egyptische mutsen ('n fez). Ik vroeg hem in 't Engels wat ze kostten. 50 Cent! Nee hoor, dat was te duur. Ze hadden mij al gezegd dat je moest afdingen, en daarom zei ik maar direct: Ten cents! ('n dubbeltje). Nee hoor ik kreeg ze niet, ik kon er trouwens toch niks mee doen!" Er is ook een goochelaar die in het Nederlands trucs vertoont en in het water zwemmen de beroemde duikers, de dubbeltjeszoekers. Passagiers gooien munten in het water en zij duiken ze op.

De fraters gaan om een uur of zeven aan wal. Ook hier zijn er direct allerlei verkopers die de passagiers aanklampen. Silverius beschrijft hoe een sigarettenverkoper hen voor de voeten loopt: 100 sigaretten voor f 2,50. Als de fraters geen belangstelling tonen, daalt de prijs. Aan het einde van de straat kosten de sigaretten nog maar f 1,00. Er komt een groepje andere reizigers aan. En het tafereel herhaalt zich. De prijs is weer f 2,50 om te beginnen.

Er is een zwarte taxichauffeur die zijn diensten aanbiedt. Hij rijdt mee, vooruit, achteruit. Nee hoor, niet nodig.

Het bezoek aan Port Said is heel kort, want om acht uur zou de boot weer vertrekken. "Het zijn zo maar vuile straten met grint, gaten en kuilen, slordig, niets onderhouden.

Op de grond rode plekken van het spiëren, want de mensen pruimen hier veel. Het zijn z.g. sirihpruimen, die rood afgaan. De vrouwen pruimen vooral. Hun mond is er helemaal rood van. De bomen zijn echter mooi. Fijn groen en prachtige rode bloemen er aan. 't Zijn de z.g. 'spuitbloemen' die ook in Padang groeien bij ons op de speelplaats. Op de straten liepen ook gewoon geiten rond, zwarte met grote gebogen horens. (..) De kapitein had ons verteld van een nieuwe kathedraal. Op straat zagen we een Franciscaan. Henricus er op af. Die zou wel eens vragen waar we ergens moesten zijn. Hij sprak hem aan in het Engels, maar die pater sprak alleen Frans. Direct stonden er een hoop mensen bij. Een man zou ons de weg wel

*Aan de wandel in Port Said.
Links frater Silverius*

wijzen, maar wie weet waar we dan terecht kwamen. Nee, dat doen we niet. We gaan nog even bij Simon Arzt binnen. Dat is een grote winkel waar je van alles kunt krijgen net als bij de Hema in Tilburg. Wij informeerden naar de prijs van enkele dingen o.a. ook fototoestellen. Dat fototoestel van Crispinus kostte in Holland f 46,--. Hier kostte het maar f 18,--. Juist hetzelfde! Dat is een verschil hé. Ik zou het bijna gekocht hebben, als ik het nog geen had. Werkelijk spotgoeiekoop. Het is kwart voor acht en daarom stappen we weer op naar de boot."